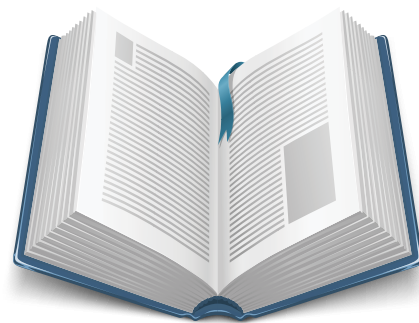

Selvbiografien til den svenske legen Erik Enby (f. 1937) er både tankevekkende og dypt tragisk. Den omtaler fagstoff i nobelprisklasse og burde ha fått det medisinske forskersamfunnet til å endre sine diagnostiske metoder og behandlingsrutiner for kroniske sykdommer. I stedet er Enby i 30 år blitt oversett, latterliggjort og aktivt motarbeidet av den medisinske makteliten.

TEKST IVER MYSTERUD FOTO ERIK ENBY

På sporet etter kroniske sykdommers dypereleggende årsak

Erik Enby er blitt rikskjendis i Sverige mot sin vilje og uthengt i samfunnets gapestokk som kvakksalver. Når falske anklager får fritt spillerom i mediene, kan selv den beste bli tvunget i kne. Dette skjedde med Enby, som mistet sin legelisens i 2006 – etter 30 år i pasientenes tjeneste der han etter beste evne har hjulpet mange. Hans ”synd” har vært å undersøke bloddråper fra sine pasienter i et mikroskop av høy kvalitet. Ved å studere tusenvis av blodprøver har han vist at kroniske sykdomstilstander, både ved alvorlige og ufarlige sykdommer, har sammenheng med mikrobiologiske vekstprosesser i vev og kroppsvæsker, primært blod. De fleste kroniske sykdommer har på en eller annen måte sammenheng med ulike typer infeksjoner. Da blir det mindre interes-

sant å bruke symptomdempende medikamenter eller behandling mot en spesifikk sykdom. Enby har fått følge av mange naturmedisinere, men hans metode er ikke anerkjent av offisiell medisin, som snarere betrakter ham som kvakksalver.

Bokas perspektiv

I innledningen til *Blod, mod og envishet* setter Enby boka i perspektiv. Deretter trekkes leseren på dramatisk vis inn i Enbys liv i januar 1983, da han på en sykehusavdeling han formelt ikke tilhørte, fikk en blodprøve fra en pasient med Hodgkins sykdom (en type lymfekreft). Den skulle han studere i sitt mikroskop, og Enby ble sjokkert over hva han fant i prøven. Som lovet kom han tilbake på sykehuset for å fortelle dette til pasienten, som imidlertid

var borte. De ansatte ville ikke la ham kontakte pasienten da Enby fortalte hva saken gjalt. I stedet låste de Enby inne på et rom. Da døra litt seinere ble åpnet, brøt Enby seg ut og flyktet. Han måtte slå til en lege som stod i veien og løp i vill fart for å komme seg ut av sykehuset. Overalt ble det ropt på politi, og ved bilen ble han holdt fast av en vaktmester til politiet kom og tok ham med til politistasjonen.

Der ble han en hel dag mens han forklarte at han fikk tillatelse av pasienten til å ta en dråpe blod fra fingeren. Politiet syntes dette var en fillesak og slapp Enby ut igjen, men sykehuset mente at han burde straffes. De insisterte på at han skulle undersøkes på en psykiatrisk klinikk for å slå fast om han var egnet til å fortsette arbeidet som lege

i gerontologi på sykehuset der han arbeidet. Gerontologi er den medisinske spesialiteten som behandler helse hos gamle mennesker, som en motsetning til geriatri, som behandler aldersrelaterte sykdommer. Mens utredningen foregikk, ble Enby utestengt fra jobben. Selvsagt var Enby godt psykologisk skikket og fikk fortsette i jobben, men opptrinnet nådde pressen, som slo stort opp at Enby nesten som en doktor Drakula hadde sneket seg inn på sykehuset for å tappe blod av folk (altså ikke bare én dråpe blod av én enkelt pasient!). Heldigvis skrev en av Enbys venner en kronikk i *Göteborgs-Posten* og forklarte hva som faktisk skjedde og hvorfor Enby ville ha tak i blodprøven.

Deretter gir Enby et tidsbilde av ham som barn og

foreldrene i sin farmor og onkels hus i Dalarna. Som voksen tok Enby over huset, og her satt han i 2006 og ventet på at Socialstyrelsen kanskje ville trekke tilbake hans legelisens. Med dette som bakteppe forteller boka om Enbys dramatiske liv.

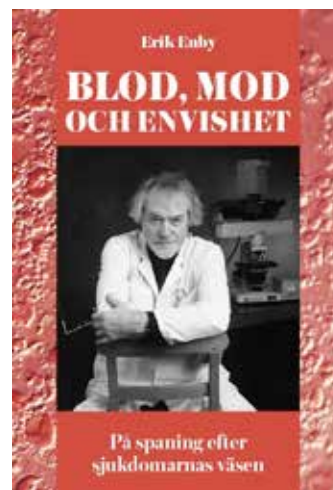
49 kapitler

Boka består av 49 relativt korte og letteste kapitler samt en CD-plate om mikroskopering av kapillærblod. Et par kapitler omhandler hans barndom, og i kapittel 3 møter vi hans framtidiges livsledsager Gunnel, en livsglad 15-årig jente som den 19 år gamle Erik falt pladask for. Kort tid etter deres møte ble hun rammet av poliomyelitt. Gunnel ble på kort tid lam i mesteparten av kroppen og ble avhengig av rullestol og omfattende hjelp resten av livet. Etter hvert giftet de

seg og får en sønn, og boka beskriver hvordan det har vært å leve med en sterkt funksjonssvekket kone. Den gripende historien blandes med beskrivelser fra Enbys faglige utvikling og karriere.

Gunnel er en meget energisk, sosial og dyktig person som tar høyere utdanning og får ledende stillinger i presse og kulturarbeid. Hun skriver også en bok om hvordan det er å være handikappet og blir oversatt til et stort antall språk. Den framgangsrike kvinnen har blant annet fått Gulliverprisen (1986), Göteborgs bys fortjenestetegn i gull (1989) og Kongens gullmedalje i høyblått bånd (2000) og ble æresdoktor ved Göteborgs universitet (2001).

Enby studerte medisin delvis i Tyskland, noe som var meget upraktisk fordi

Forfatter: Erik Enby
Tittel: Blod, mod och envishet: På spaning efter sjukdomarnas väsen
Forlag: Beijbom Books
Utgivelsesår: 2012
ISBN: 978-91-86581-40-4
Pris: SEK 216 (<http://www.enby.se/svenska/blod-mod-och-envishet.htm>)

hans kone bodde i Sverige og trengte hjelp i hverdagen. Etter initiativ fra kona fikk Enby lov til å ta andre del av medisinutdanninga i Sverige. Deres sønn har klart seg bra, og Enby arbeidet prikkfritt på et sykehus til han fylte 67 år. I tillegg drev han i nesten 30 år to private klinikker hvor han mikroskoperte blodet til syke mennesker og behandlet dem med alternativ, antimikrobiell terapi. Det er således hans private praksis som er blitt kritisert, noe som etter en lang prosess førte til at han mistet legelisensen i 2006.

Enby forsøker *ikke* å framstille seg selv som et glansbilde. Boka er spennende skrevet fordi vi på hvert ”trinn” i hans faglige utvikling får innblikk i hva han ser i mikroskopet, hvordan han tolker det, hans mislyk-

kede forsøk på å få etablerte forskere og leger interessert og hvordan han sliter for å få publisert resultatene. Av sykdommer han spesifikt omtaler, kan nevnes Hodgkins sykdom, brystkreft, ondartet føflekkreft, andre kreftformer, psykiske lidelser, anemier, multippel sklerose (MS), amyotrofisk lateralsklerose (ALS), Parkinsons sykdom og tykktarmsbetennelse.

Alternativ medisin

Boka gir et interessant blikk i hvordan en nysgjerrig lege møter ulike former for alternative terapier. Hva gjør alternative terapeuter som får mange syke mennesker bedre, og hva slags virkningsmekanismer kan det være snakk om? Enby valgte i sin private praksis å integrere terapier som på ulike måter kan motvirke infeksjoner. Dermed forble

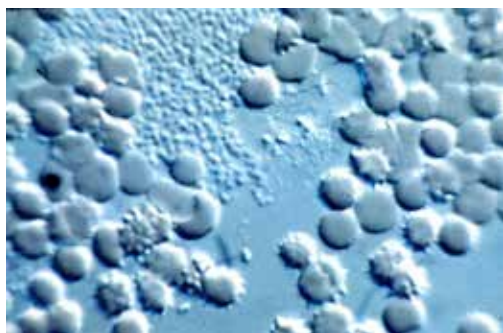
han lege, men han brukte behandlingsmetoder som var ansett som alternative i tillegg til tradisjonelle metoder. Blant annet brukte han store doser vitamin C, kolloidalt sølv (bakteriedrepende) og kor-allmineraler. Hans faglige nysgjerrighet og uortodokse praksis skulle etter hvert koste ham dyrt.

Skjult kamera og sabotasjeforsøk

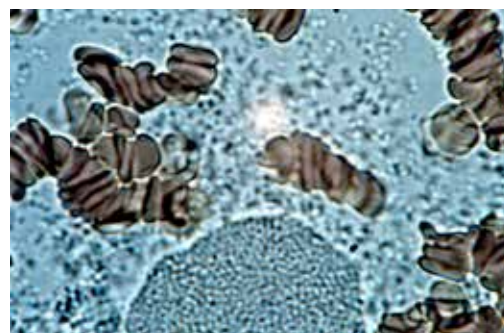
Det er nærmest ingen grenser for hva Enby har vært utsatt for. En utenlandsk forsker "stjal" hans data om mikrobevekst i blodet til MS-pasienter. Det som var ment å være en fellespublikasjon, ble i virkeligheten en artikkel med kun hans utenlandske forskerkollega som forfatter. På forespørsel hadde han "glemt" å ta med Enbys navn.

Mot slutten av karrieren kom en kvinne inn og sa hun hadde brystkreft. Hun viste seg å ha med skjult kamera for å få noe å "ta" Enby på. Han lot seg imidlertid ikke lure og gikk ikke i det som var ment som en felle. Vinklingen i programmet opptaket ble brukt i, var sterkt kritisk til Enby, og det gjorde ikke situasjonen bedre at han enkelte ganger hadde brukt et språk (banning) som ikke gjorde seg i et fjernsynsprogram.

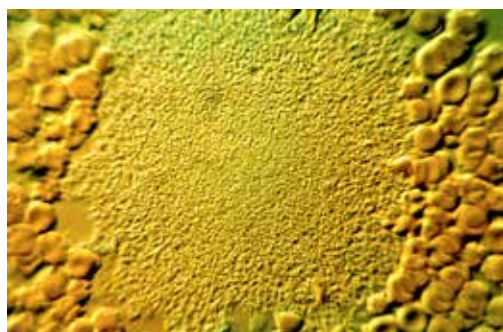
Som om ikke dette var nok, opplevde han – etter å ha blitt rikskjendis mot sin vilje – at sinte mennesker på nattetid snek seg inn i oppgangen til huset og malte "Dr Död" på veggene. På klinikkdøra hadde noen sprayet "Jag är en mördare bara jag får pengar".

Interferenskontrast i 1 200 gangers forstørrelse. Samling av partiklar liggende blant røde blodceller som er meget forandret.

Interferenskontrast i 1 200 gangers forstørrelse. Funn i blodet fra en pasient med ondartet sykdom med blant annet svulstdannelse på nyrene. Denne kolonien av små korn lå til å begynne med stille mellom dekk- og objektglass. Kornene begynte etter en stund å røre på seg. De begynte å forklare kolonien og spredde seg suksessivt ut blant omkringliggende blodceller.

Interferenskontrast i 1 200 gangers forstørrelse. Samling av korn i blodet til en pasient som hadde hatt omfattende psoriasis i mange år. Kornene ligger helt stille i begynnelsen, men kan iblant begynne å svinge og røre på seg ut blant omkringliggende blodcellene. Kornene virker å øke i størrelse mot koloniens periferi.

Interferenskontrast i 1 200 gangers forstørrelse. Funn i blodet til en pasient med diagnosen Non-Hodgkins lymfom (lymfekreft). Pasienten er i slutfasen av livet. I en blodstreng som har fått flyte ut til en tynn film mellom dekk- og objektglass kan her og ved andre liknende sykdomstilstander iblant observeres store kolonier av korn utspredd blant blodcellene.

I 2006 ble det skrevet skandaleartikler om Enby i nesten 60 aviser. Sjelden eller aldri er en lege blitt så uthengt i svenske medier som ham. Sannheten i saken brydde mediene seg mindre om å undersøke, ei heller tenkte de på konsekvensene for hans familie. I motsetning til ved mange andre tilsynssaker ble Enby hengt ut med både navn og bilde. Hans bilde ble en gang til og med satt ved siden av en lege som hadde forgrepet seg seksuelt på en sovende pasient.

En gang fant han bilen med ødelagte dekk. Noen

ødela til og med et dekk på hans kones handikapp-tilpassede bil. Andre fylte nøkkelhullet på privatklinikken hans med en masse så det ikke kunne brukes. Det farligste sabotasjeforsøket kom fra noen som skar over bensinrøret på bilen. På verkstedet ble det også oppdaget at tilførselsrøret til bremsehjulhydraulikken på bilen var skåret halvveis over. Hensikten var altså at Enby skulle kræsje og at bilen eventuelt skulle begynne å brenne, en handling som må karakteriseres som et drapsforsøk.

Fratatt lisensen, vraket av domstolene

Et par pasientklager, basert på feilaktig informasjon, førte etter omfattende medieoppmerksomhet til at Enby mistet lisensen. Han klagde i tre svenske rettsinstanser, men vant ikke fram. Advokat Björn Gärde mente at Enby var utsatt for et justismord og klagde til Europadomstolen for menneskerettigheter i Strasbourg i februar 2010. I svaret av 8. desember 2011 ble klagen avvist, da den ikke levde opp til de krav domstolen stiller. Det var ikke utført noen feil, og det var ingen friheter eller rettigh-

heter som var satt til side. Avgjørelsen var endelig og kunne ikke ankes. Dermed var alle dører stengt. Enby har imidlertid fortsatt å ta imot pasienter på sine to private klinikker helt siden han mistet lisensen i 2006, men nå har han bare kunnet tilby alternative terapier mot mikrobevekst.

Til forsvar for legen

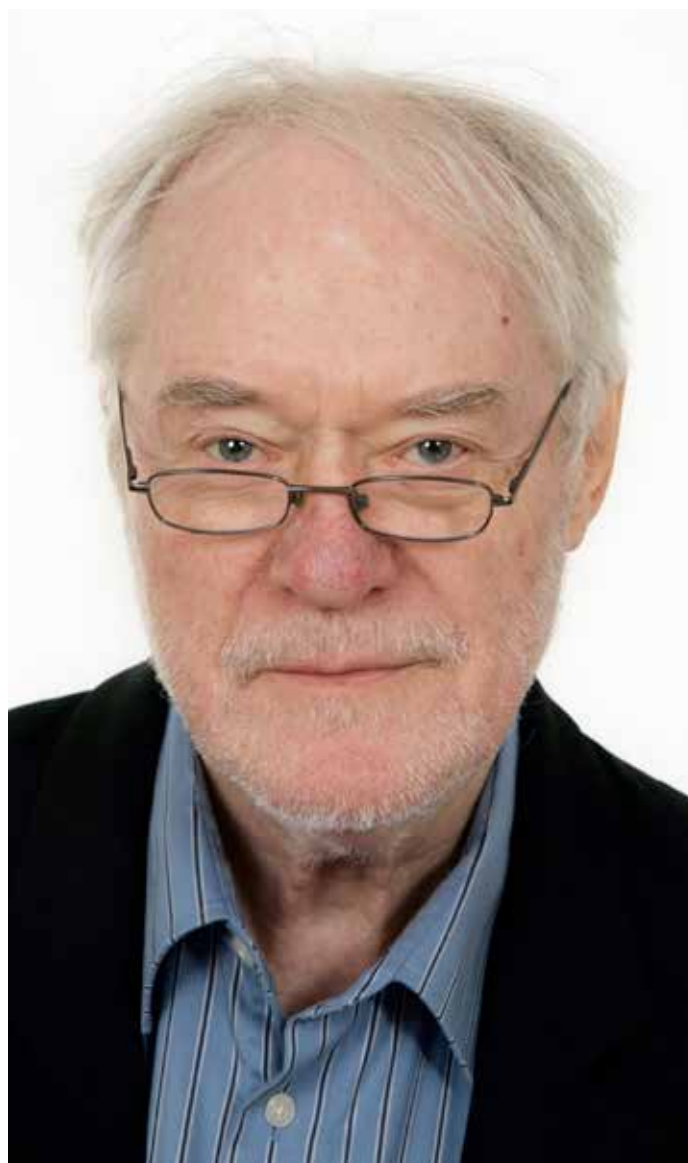
Boka avsluttes med et etterord av en pasient, Siv Wernborg (f. 1943). Hun hadde fått en kreftdiagnose og varsel om kun kort forventet tid igjen å leve da hun kom til Enby. Da hadde sykehuset anbefalt henne å fjerne en svulst i halsen og deler av ansiktet. Wernborg var selvsagt i en fortvilet situasjon og spurte Enby til råds. Han anbefalte henne å fjerne svulsten i halsen, men ikke deler av ansiktet, altså et langt mindre inngrep enn anbefalt. Wernborgs historie er presentert i kapittel 45 om føflekkreft. Hun fikk bare operert bort svulsten og fulgte i tillegg hans "alternative" terapier for å motvirke

velfungerende, alternative behandlingsmetoder og årelange erfaring.

Mikroskop som våpen

Erik Enby har sett på blod og vev i sitt mikroskop for å studere hva som skjer i syke menneskers kropp. Dette er mindre vanlig i dagens legevitenenskap som i hovedtrekk antar at blod er sterilt. Det forventes derfor ikke å være særlig mikrobevekst der.

Enby tilhører imidlertid en tradisjon fagfolk og behandlere som går helt tilbake til den amerikanske forskeren og oppfinneren Royal Raymond Rife (1888-1971), selv om det også finnes en rekke eldre eksempler. Rife utviklet det som sannsynligvis var samtidens mest avanserte mikroskop, som blant annet kunne vise virus. Rife utviklet tidlig på 1900-tallet et unikt apparat basert på frekvenser fra radiorør, som han brukte i medisinsk behandling (elektromedisinsk terapi). Med apparatet var han i stand til å svekke eller

Erik Enby har sett på blod og vev i sitt mikroskop for å studere hva som skjer i syke menneskers kropp. Dette er mindre vanlig i dagens legevitenenskap som i hovedtrekk antar at blod er sterilt.

infeksjoner. Wernborg ble frisk og omtaler seg i boka som kreftpasient i åra 2001-2004. Hun ble så fascinert av Enbys arbeid og hans syn på sykdom at hun i flere år ble hans medarbeider. Ikke uventet omtaler hun Enby i positive vendinger og gir sin vurdering av hvorfor han er blitt så omdiskutert: Han truet selve strukturen, makten og omdømmet i den svenske skolemedisinske kulturen gjennom sine

drepe mikroorganismer og bidra til at folk ble bedre eller kurert av ulike sykdommer, inkludert kreft. Han opplevde enorm suksess med sine behandlinger og var til å begynne med meget anerkjent i sin samtid. Som mange pionerer led han imidlertid, i likhet med Enby, en ublid skjebne fordi det etablerte medisinske miljøet avviste hans forskning og metoder.^{1,2}

I *Blod, mod og envishet* nevner Enby en rekke fagfolk som enten har vært opptatt av skjulte infeksjoner som årsak til kroniske lidelser og/eller bruker mikroskop for å få dypere innsikt i kroniske sykdommers natur, inkludert Lida Mattman, som har vært nominert til nobelprisen i medisin eller fysiologi.

Også i Norge har en rekke personer gjennom årenes

løp studert blodprøver fra personer med antatt borreliose i mikroskop. Eksempler er den tidligere biologilæreren Sigurd Aartun i Stavanger og lege Bjørn Johan Øverbye i Arendal. De finner omfattende mikrobiell aktivitet i pasientens blod. Ikke uventet har Øverbye blitt hengt ut i mediene for sin tolkning av det han ser i mikroskopet, og en legekollega av ham sendte til og med en bekym-

ringsmelding til Fylkeslegen om blant annet dette. Den ”indre justis” blant nåtidens ”medisinmenn” fungerer tydeligvis også her i landet.

Også den pensjonerte forskerpioneren, bioingeniør Øystein Brorson, Sykehuset i Vestfold, har i flere tiår bidratt med viktig forskning på den flåttoverførte *Borrelia*-bakterien og bistått med hjelp til personer med mistenkt ”kronisk borreliose”. Også han har brukt mikroskop for å få bedre innsikt der

Nobelpriskandidat?

Noen synes kanskje det kan virke overdrevent å si at Enbys resultater er i nobelprisklasse. Jeg vil hevde tvert imot. Hvis noen medisinske resultater skulle være verd en nobelpris i medisin eller fysiologi, bør det være det Enby, som mer eller mindre alene har arbeidet som allmennlege bare utrustet med et godt mikroskop, har fått til i løpet av 30 år. I 2008 ble den tyske forskeren Harald zur Hausen tildelt nobelprisen for sin oppdagelse

det vanskelig å slippe til i tidsskriftene. Enby har arbeidet alene på utsiden av systemet, og da er mange dører lukket. Like fullt har han fått publisert mye av det han har funnet, og alt er gratis tilgjengelig på nettsida www.enby.se. Dessuten er hans funn ikke blitt etterprøvd av andre forskere, noe som betyr at han kan se langt etter en nobelpris.

Et fellestrekk ved medisinske pionerer er at de ofte blir motarbeidet i sin

Blod, mod och envishet kan på det sterkeste anbefales. Det finnes faktisk en ”Semmelweiss” i vårt naboland som med mikroskopet for hånden fremdeles er i live. Intet ville vært mer gledelig om Enby fikk en viss oppreisning på slutten av sitt liv!

Blod, mod och envishet er en utrolig sterk historie på et menneskelig plan. Skulle en dyktig produsent i for eksempel Hollywood være ute etter en god historie

Blod, mod och envishet kan på det sterkeste anbefales. Det finnes faktisk en ”Semmelweiss” i vårt naboland som med mikroskopet for hånden fremdeles er i live.

tradisjonelle analyser av blodprøver ikke har ført fram.

Biologene Morten Laane og Ivar Myrnes (min far) ved Institutt for biovitenskap ved UiO har i en femårsperiode undersøkt blodprøver fra personer med ME-symptomer og som mistenkes å være borrelioserammet. Selv om standardtestene (blodprøvene) har vært negative, har mikroskopering av blodprøver i en rekke tilfeller med stor sannsynlighet påvist bakterier.³

Det er således ikke unikt at mikroskopiske undersøkelser har påvist virus og bakterielle ”urenheter” i blodet hos syke mennesker. Enbys resultater støttes således både av kliniske erfaringer og publisert forskning: Blodet til kronisk syke pasienter er *ikke* sterilt, men kan være preget av til dels sterk mikrobevekst.

av at virus kan forårsake livmorhalskreft, men Enby hadde allerede i 1994 på en verdenskonferanse i fødselshjelp og gynekologi vist at svulstdannelse kunne ha sammenheng med infeksjoner. I tillegg har han gjennom sitt arbeid med mikroskop påvist at kroniske sykdommer har ett viktig fellestrekk: Pasientenes blod er fulle av mikrobiologisk vekst man ikke finner hos friske. Dette er fagarbeid og forskningsfunn i nobelprisklasse.

Imidlertid vil Enby aldri få tildelt noen nobelpris, noe man forstår ved å lese hans selvbiografi. Han har forgjeves forsøkt å komme i kontakt med ledende forskere og å få publisert sine funn i anerkjente medisinske tidsskrifter, men har systematisk kommet til kort fordi han ikke har vært en del av det medisinske ”forskningsselskap”. Hvis man ikke er ansatt ved en forskerinstitusjon, er

samtid. Det mest kjente eksemplet er den ungarsk-østerrikske barnelegen Ignaz Philip Semmelweis (1818-1865), som i 1847 offentliggjorde sin oppdagelse om at barsel-feber kunne hindres med enkel håndvask. Han ble bryskt avvist av andre leger og autoriteter i sin samtid, ideen latterliggjort, og karrieren fikk en bråstopp. Etter mye motstand ble Semmelweis innlagt på et sinnssykehus der han ble mishandlet og døde etter 14 dager. Han ble bare 47 år gammel etter selv å ha påført seg smitte fra en kvinne med barsel-feber til et sår på hånden. Navnet hans står i dag for det mot til sannhet som er forutsetningen for vitenskapens integritet og som kan kalles ”vitenskapens sjel”.⁴ Det finnes et stort antall slike pionerer, selv om de ikke fikk en like brutal avslutning på livet som Semmelweis. Enby er dermed i godt selskap.

fra virkeligheten, er Enbys liv og biografi en opplagt kandidat. Du bør imidlertid ikke vente på en film, men lese boka nå. Ditt syn på verden blir garantert ikke det samme etterpå!

Kilder:

1. Lynes B. The cancer cure that worked. Ontario, Canada: Marcus Books, 1987.
2. Lynes B. Rife's world of electro-medicine: The story, the corruption and the promise. South Lake Tahoe, CA: BioMed Publishing Group, 2009.
3. Laane MM, Myrnes I. A simple method for the detection of live *Borrelia spirochaetes* in human blood using classical microscopy techniques. *Biological and Biomedical Reports* 2013; 3: 15-28. <http://www.biomedicalreports.org/index.php?journal=bbr&page=article&op=view&path%5B%5D=98>
4. Skaftnesmo T. Folkefiender: Om sannhetens pris og vitenskapens sjel. Stavanger: Paradigmeskifte forlag, 2012.